

XXVI. školsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

9. veljače 2021.

prvi (I.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

80	
----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazljivo pročitati.
5. Treba pazljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Školsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____
(član Školskoga povjerenstva)
3. _____
(član Školskoga povjerenstva)

1. Napiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica ispod crte otisnute velikim tiskanim slovima.

Godine 2018. _____

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
ustanovilo je nagradu za mlade istraživače za zapažen rad u području sintakse hrvatskoga jezika. Nagrada nosi ime Branka Kune, preminuloga hrvatskog jezikoslovca, idejnoga
začetnika znanstvenoga skupa _____,

HRVATSKI SINTAKTIČKI DANI

koji se od 2006. godine održava u Osijeku. Prva takva nagrada bit će dodijeljena na

_____, koji će se održati

7. HRVATSKIM SINTAKTIČKIM DANIMA

od 11. do 13. studenoga 2021. godine u Osijeku. Branko Kuna bio je izvanredni profesor
na Filozofskome fakultetu u Osijeku, radio je na _____,

RADIJU OSIJEK

a tijekom _____ bio je angažiran kao novinar

DOMOVINSKOGA RATA

na ratnim područjima te je nositelj _____,

SPOMENICE DOMOVINSKOGA RATA

odlikovanja Republike Hrvatske.

6	
---	--

2. Napiši u točnome obliku četiri riječi u kojima je pogrešno označen glas č/ć.

Sjedeći na obali, bacaio je kamenčiće u plićak. Iščekujući djevojčičin dolazak, promatrao je
pućinu koja ništa nije nagovješćivala. Ožalošćen, samo je promatrao čelave plivaće i
išćuđavao se kako ih ni hladnoća ne sprječava u vježbačkim naumima.

_____, _____, _____, _____

4	
---	--

10	
----	--

3. Napiši zareze prema pravilima o pisanju zareza.

Branko Kuna bio je znanstvenik široka interesa. Zanimala su ga mnoga jezična područja i teme od formalnih teorija jezika do uporabnih teorija. Proučavao je sintaksu i tvorbu riječi a osobito intenzivno bavio se kategorijom posvojnosti. Posvojnost se u različitim jezicima izražava na različite načine: posvojnim pridjevom posvojnim genitivom prijedložnim izrazom posvojnim afiksima itd. Doduše u hrvatskome jeziku posvojnost se izražava s pomoću posvojnoga pridjeva i posvojnim genitivom.

4	
---	--

4. Napiši pravopisne znakove.

Tebi je to tako jednostavno jedva je upitala majka

Nema toga kazališnog komada koji bi nadvisio život rekao je Aljoša

Sretan Božić uskliknula je Antula i zagrlila sina

3	
---	--

5. Svaka rečenica sadržava jednu pogrešno napisanu riječ (*ije/je*). Napiši pogrešno napisanu riječ u točnome obliku.

a) Cijenjeni gosti, svjetloplavom su bojom na cijeniku istaknute cijene. _____

b) Zamijetio je da je mješana salata precijenjena. _____

c) Naposljetku, žudio sam za cijelovitim objedom. _____

3	
---	--

10	
----	--

6. Odredi padež istaknutim riječima. Kratice (N, G, D, A, V, L, I) napiši na crtu pokraj riječi.

Mjesto je rođenja činjenica, **podatke** o imenu, prezimenu i mjestu **rođenja** ne prati zvučni dodatak kojim bi se mogla dočarati **boja** prostora u **trenutku** rođenja. Nema zabilježenih glasova, samo tišina iz koje nije vidljivo tko je djetetov prvi plač dočekaao s radošću, a tko je gnjevan **nebu** odaslao prijetnju. (prema: Julijana Matanović, *Naš čovik*)

- a) podatke _____
- b) rođenja _____
- c) boja _____
- d) trenutku _____
- e) nebu _____

5	
---	--

7. Odredi vrstu istaknutim riječima.

Otkriće pisma bitno je obilježje svih **razvijenih** civilizacija. Mnogi povjesničari poistovjećuju Gutenbergov izum, koji je omogućio za **ono** vrijeme **neviđeno** umnožavanje tekstova, **s** krajem srednjega vijeka.

- a) otkriće _____
- b) razvijenih _____
- c) ono _____
- d) neviđeno _____
- e) s _____

5	
---	--

8. Odredi sve glasovne promjene u istaknutim riječima.

Godine 1455. dovršio je Gutenberg glasovitu Bibliju od 42 **retka** otisnutu u dva stupca i u dvjestotinjak primjeraka. Tom je **knjižicom** **ispisana** povijest.

retka _____,

knjižicom _____

ispisana _____

3	
---	--

13	
----	--

9. Prepiši rečenice tako da budu napisane u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika.

a) S obzirom da volim kazalište, trenutačno sam žalostan.

b) Budući je padala kiša, izlet je završio ranije.

c) Kašljao je radi jakoga dima.

d) Ogrnula sam se sa sestrinim šalom.

4	
---	--

10. Zaokruži točan oblik istaknutih riječi:

a) Kupio je smeđi **kožni/kožnati** remen.

b) Marko Marulić hrvatski je **humanist/humanista**.

c) Petar je dobar **ronioc/ronilac**.

d) Vožnja **brodom/s brodom** bila je uzbudljiva.

4	
---	--

11. Napiši riječi u zagradama tako da rečenice budu napisane u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika.

a) Ne bih te mijenjala _____ (za ništa) na svijetu.

b) Ali to nema veze _____. (s ništa)

2	
---	--

12. Napiši infinitiv istaknutih glagola.

Cijepam drva za zimu i pitam se koliko **se** ljudi **cijepilo** protiv gripe. U susjednome kokošinjcju jutros **se izleglo** pile. Iako nije moja briga, i ja **bdijem** cijelu noć.

4	
---	--

14	
----	--

13. Preoblikuj zadane rečenice tako da istaknute glagole zamijeniš kondicionalom prvim. (Ne mijenjaj glagolsko lice ni broj.)

a) Kad god **spomenem** ljubav, on **se zacrveni**.

b) **Trebamo** početi vježbati, krajnje je vrijeme.

3	
---	--

14. Odredi sintaktičku službu istaknutim riječima.

a) **Trčati** je glagol. _____

b) Karta **svijeta** odličan je poklon. _____

c) Duguješ **joj** istinu. _____

3	
---	--

15. Navedi vrstu nezavisnosloženih ili zavisnosloženih rečenica.

a) Prošlo je mnogo vremena, ali nisam je zaboravio. _____

b) Pogledajte kako takva ljubav funkcionira. _____

c) Sve rjeđe nailazim na zadatak koji ne znam riješiti. _____

d) Nije mi u potpunosti jasno kako je došlo do toga. _____

4	
---	--

16. Ispiši iz rečenice zalihosnu riječ (višak obavijesti).

Ona nije sanjala da bi jednoga dana mogla postati glazbenicom. _____

1	
---	--

11	
----	--

17. Napiši leksičko značenje istaknutih riječi.

Njezina je **pernica** sadržavala samo jednu **olovku**.

a) pernica

b) olovka

2	
---	--

18. Prepiši iz rečenice nepunoznačne riječi.

Jož, pa sjedio je ispred tebe, nisi li ga vidjela?!

4	
---	--

19. Ispiši na temelju rječničkoga članka prenesena značenja zadane riječi.

gláva *im. ž.* (G glávě, D glâvi, A glâvu; mn. N glâve, G glávâ, DLI glávama) **1.** gornji dio tijela u kojemu su smješteni mozak i tjelesna osjetila **2. a.** pojedinac bez obzira na spol i dob **b.** osoba koja je glavna ili prva u čemu

2	
---	--

8	
---	--

U zadatcima od 20. do 23. zaokruži slovo uz točan odgovor.

20. Koja je riječ sinonim istaknutoj riječi?

Odabrali su ih **nasumce**.

- a) slučajno
- b) odmah
- c) namjerno
- d) planirano

1	
---	--

21. Koja je riječ sinonim istaknutoj riječi?

Donijeli su **nesmotrenu** odluku.

- a) nelogičnu
- b) neviđenu
- c) nepromišljenu
- d) odličnu

1	
---	--

22. Koja je riječ sinonim istaknutoj riječi?

Vaša rječitost, gospođo, zanosi čovjeka **nehotice** i skoro bi ga prevarila.

- a) namjerno
- b) slučajno
- c) nemarno
- d) naglo

1	
---	--

23. Koja je riječ sinonim istaknutoj riječi?

Plesali smo u **velebnoj** dvorani.

- a) najvažnijoj
- b) veličanstvenoj
- c) starinskoj
- d) visokoj

1	
---	--

4	
---	--

24. Razvrstaj istaknute riječi prema načinu prijenosa značenja.

- a) Nismo ni znali da danas pišemo **hrvatski**.
- b) **Grad** spava, čujem mu disanje.
- c) Njihov je odnos u posljednje vrijeme **zahladio**.

metafora: _____

metonimija: _____

3	
---	--

25. Odredi narječje na kojemu je napisan ovaj tekst.

Pod malim obločekom fantič je stal, / prelubleno dekle potiho je zval, / i vnogi je pušlec
zamenil za kušlec, / a morti je fantič v komori i spal.

(Đuro Jurica Prejac, *Vu plavem trnaci*)

1	
---	--

26. Zaokruži slovo ispred rečenice koja pripada štokavskom narječju.

- a) Stavimo barku u kraj kadi naši vežu bičiklete.
- b) Vujča se furt srdi na me!
- c) Vazmi mliko od diteta.
- d) Imamo lipoga komšiju.

1	
---	--

5	
---	--

Pročitaj pažljivo tekst. Riješi zadatke 27., 28. i 29. služeći se podacima iz teksta.

Tiskarstvo i društvo

Otkriće pisma bitno je obilježje svih razvijenih civilizacija. U knjigama je uobičajeno i za buduće se naraštaje čuva kulturno nasljeđe nekoga naroda: njegova povijest, njegova religija i njegova filozofija. U pismenoj formi moguće je to učiniti puno opširnije nego usmenom predajom.

Pisanje je oduvijek bilo tijesno povezano s tehnologijom izradbe pisanih medija: od staroga Egipta i knjiga u obliku papirusovih svitaka preko Kine i pečenih glinenih slova koja se slažu u voštani kalup, premazuju tintom i otiskuju na papir do ručnih prijepisa u srednjovjekovnim samostanima. Otkriće tiskarskoga stroja s pokretnim slovima, koje se pripisuje Johannesu Gutenbergu, tehnička je revolucija koja je imala nemjerljiv utjecaj na društvo. Leonardo da Vinci predložio je da se pri tiskanju papir kreće horizontalno, a preša vertikalno, čime se tiskanje moglo odvijati kontinuirano. Bio je to novi revolucionarni korak u razvoju tiskarstva, a takav je razvoj poticao mnoge ljude na čitanje i pisanje. Knjige i pismenost više nisu bili isključivo instrument plemstva i Crkve. S naglim razvojem „crne umjetnosti” širili su se novi politički nazori i religijske ideje znatno brže nego prije.

Dok je Crkva osuđivala novi razvoj knjižarstva, car Maksimilijan I. prepoznao je važnost novoga medija za širenje svoje moći i, između ostaloga, rabio je letke kako bi osnažio svoj utjecaj na narod.

(prema: Susanne Rebscher, *Tiskarstvo i društvo*)

27. Navedi jednu jezičnu djelatnost poboljšanu razvojem tiskarstva.

1	
---	--

28. Koja su dva društvena staleža prisvajala pismenost prije razvoja tiskarstva?

2	
---	--

29. Zaokruži točan odgovor (DA/NE).

a) Da Vinci je unazadio Gutenbergov izum.

DA – NE

b) Oglašavanje je poboljšano razvojem „crne umjetnosti”.

DA – NE

2	
---	--

5	
---	--